

• Uygulamada, yetkili kılınan yabancı mahkemenin yetkisinin tartışma konusu yapılmasını önlemek için, sözleşmeden doğan ihtilaflar bakımından seçilen mahkemenin münhasıran yetkili olacağı şeklindeki ifadeler yer verilmektedir.

• Yetki anlaşmasının mevcudiyetine rağmen dava Türk mahkemesinde açılırsa, davalının yetki anlaşmasına dayanan itirazı bir iptidai itiraz teşkil edeceğinden, en geç esasa ilişkin cevaplarıyla birlikte ileri sürülmelidir. Aksi halde davanın açıldığı Türk mahkemesi yetkili hale gelir.

ÖNEMLİ: Cebri icra hukukuna dahil meselelerde yabancı devlet mahkemeleri lehine yapılan yetki anlaşmaları Türk mahkemelerinin yetkisini etkilemez. Yetki anlaşmalarına rağmen cebri icra hukukuna ilişkin meselelerde Türk mahkemelerinin yetkisi devam eder. Çünkü cebri icra hukuku devletin hükümlerlik haklarının bir sonucudur ve sıratlı hak arama düzeninin bir parçasıdır. Türk mahkemelerinin ihtiyatı tedbir veya haciz kararı vermelerine, icra daireleri ve icra tetkik hakimliklerinin yasalardan doğan görev ve yetkilerini bertaraf eden anlaşmalar yapılmaz.

ÖNEMLİ: Yetki sözleşmesinin Türk mahkemelerinde tabii tutulacağı usulî işlem ve bu sözleşmeye dönük itirazlar Lex Fori olarak Türk hukukuna tâbidir. Türk hukukunda yetki kamu düzeninden olmadığından yetki anlaşmalarını mahkeme resen dikkate alamaz. Davalı taraf bu itirazı davanın başında ileri sürmelidir. Süresinde itiraz edilmezse yetkisiz mahkeme yetkili hale gelir.

ÖNEMLİ: Türk mahkemelerinde davanın derdest olması aynı konuda yabancı mahkemece verilen kararın Türkiye'de tenfiz davasına konu olmasını engellemez. Tanıma ve tenfiz davasından önce aynı konudaki Türk mahkemesi kararı kesinleşirse yabancı kararın tanınması ve tenfizi mümkün olmaz.

MİLLETLER ARASI DAVALARDA TEBLİGAT

Milletlerarası tebligat, Tebligat Kanunu hükümlerine göre yada eğer iki veya çok taraflı anlaşma varsa o anlaşma hükümlerine göre yapılır. İki ülke arasında anlaşma yoksa tebligat diplomatik yolla yapılır ve ilgili devletler, milletlerarası nezaket kuralları çerçevesinde tebligatın iletilmesine yardımcı olur. Bu yolda tebligat, tebliği çıkaran merciin bağlı bulunduğu bakanlık aracılığı ile dışişleri bakanlığına, oradan da diplomatik temsilciler aracılığı ile ilgiliye tebliğ edilir. Türkiye tebligat konusunda iki ayrı sözleşmeye taraf. İlk anlaşmaya göre taraf devletlerde bulunanlara tebligat, talep eden devletin muhatap ülkedeki konsolosu tarafından talepte bulunulan ülkenin tayin edeceği yetkili makama tebliğ talebi ve evrakın iletilmesiyle yapılır. Diğer anlaşmaya göre her bir taraf devlet tebligat konusunda belirleyeceği merkezi makam aracılığı ile milletlerarası tebligatları iletecektir. Bu konuda Türkiye'de Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dışişler Genel Müdürlüğü yetkilidir.

Anlaşmada daha da kolay bir yöntem izlenmiştir. Eğer taraf devlet karşı çıkmazsa tebligat doğrudan posta yolu ile yabancı devlet vatandaşına iletilir. Bir devlet yukarıdaki her iki anlaşmaya da taraf ise ikinci anlaşma uygulama bulur. Eğer devletler arasında bunların haricinde ikili anlaşmalar varsa, tebligat konusunda daha elverişli olan anlaşmanın uygulanması daha doğru olacaktır.

Tebliğ yapılacak kişinin Türk vatandaşı olması halinde, tebligatın doğrudan Türk siyasi memuru veya konsolosu tarafından yapılması da mümkündür. Bu durumda tebliğ evrakı Türkiye düzenlenir ve Adalet veya Dışişleri Bakanlığı aracı kılınmaksızın, doğrudan Türkiye'nin ilgili dış temsilciliğine yollanır. MÖHUK 49/2'deki özel düzenlemeye göre, özel hukuk işlem veya ilişkilerinden doğan uyuşmazlıklar sebebiyle yabancı devlet aleyhine Türk mahkemelerinde açılan davalarla ilgili, bu yabancı devletin Türkiye'deki diplomatik temsilciliklerine tebligat yapılabilir. (Tebliğat Kanunu hükümlerine göre)